

İlkokulda Rehberlik Çalışmaları

Eğitim
Rehberlik
Çalışmaları

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Rehberlik ve Eğitim

Rehberlik aslında insanlık kadar eski bir faaliyettir. Bir kimsenin, her hangi bir konuda başkalarının fikrini alması ve bütün ihtimal ve durumları gözden geçirdikten sonra, gideceği yolu, gene kendisinin tayin ve tesbit etmesi anlamına gelir. Burada önemli olan ferdin, kendi ile ilgili hususlarda, kararını, gene kendisinin vermesidir. İlkokuldan mezun olacak bir öğrenciye girebileceği okulları, bu okulların çalışmalarını ve ilerde neler yapabileceğinin açıkça anlatılması ve bunların içinden, kendi kapasitesine ve imkânlarına göre, hangisine gireceğini öğrencinin gene kendisinin kararlaştırması bir rehberliktir.

Eğitim, en geniş anlamı ile, ferdin dış çevreden aldığı pek çok çeşitli etkilerle organizmasının kendi güç ve kabiliyetlerinin meydana getirdiği oluşumdur. Buna göre eğitim, birçok faktörlerin etki yaptığı kompleks bir kavramdır.

Rehberliğin amacı, ferde, kendi imkânlarına göre, her hususta en doğru yolu seçmesini ve bulmasını sağlamaktır. Eğitimin amacı da ferdi hayata başarılı şekilde intibak ettirmektir. Burada, her iki kavram birbirine yaklaşmaktadır. Bu bakımdan, eğiten kimse (eğitici-mürebbi) ile rehberlik yapan kimse (rehber) arasında da bir yakınlık, hattâ benzerlik vardır. Her ikisi de ferdin gelişimi amacıyla birtakım şart ve imkânları hazırlamakla görevlidir. Yalnız, eğitimde, bu işler daha genel, rehberlikte ise daha özel bir alana tevcih edilmiştir. Bu bakımdan, rehberliğe, eğitimin, belli bir alanda gelişmiş ve fonksiyonunu da biraz değiştirmiş bir şekli olarak bakabiliriz. Şöyle ki: Oku-

la gelen çocuklara okuma ve yazmayı öğretmek, çocuğun kara kara yazılmış yazılardan bir mâna çıkarmasını ve dolayısıyla hayata intibakının bir cephesini sağlamak, okul eğitiminin ödevidir. Bunun için öğretmen, gerekli araç ve gereci hazırlıyarak en uygun metotla bu amacın gerçekleşmesi için çalışır. Öğrencilerin çoğunluğu, bu çalışmalara başarı ile katılır ve amaca erişir; fakat, bazıları, bunun için özel bir çalışmaya ihtiyaç gösterir. Çocuğun bu çalışmalara başarı ile intibak edememesini gerektiren sebeplerin araştırılıp bulunması ve bulunduktan sonra da başarı için lüzumlu araç ve gereçler tavsiye edilir veya bu tavsiyelerin gerçekleşmesi için lüzumlu tedbirler alınır. İşte yapılan bu iş de bir rehberliktir.

Öğretmen Neler Yapabilir?

İlkokul öğretmenin bu konuda yapacağı işler ise hem eğitim, hem de rehberliktir. Gerçi, bugün, rehberlik, yukarıda sayılan özellikleri dolayısıyla bir uzmanlık işi olmuştur. Bunun için birçok araç ve gereç, teşkilât ve özel bilgiye sahip elemanlara ihtiyaç vardır. Bu imkânların sağlanması, bizde belki daha birçok yıllar sonra mümkün olacaktır. Bu sebeple, bugün, bunu, mevcut öğretmen arkadaşlarımızın meslekî bilgilerinden beklemek hakkımızdır. Öğretmen arkadaşların bu konuda her yıl gösterecekleri küçük bir gayret, bize çok, pek çok şey kazandıracaktır. Öğretmen arkadaşların gayretleri ile her yıl bir dersandeki beş çocuğun "problem" olmaktan kurtarılması, 100000 dersanede, yani memleket ölçüsünde, 500000 çocuğun kurtarılması demek olacaktır. Bu ise bir memleketin savunma gücüdür.

İlkokul Çocuklarında Görülen Rehberlik Problemleri

İlkokul çocuklarında rehberliğe konu olabilecek problemler çok çeşitlidir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz.

- Davranış problemleri: Sinirlilik, inatçılık, öfke ve merhametsizlik, çeşitli korkular, utanmalar, yalancılık, hırsızlık, cinsel problemler, altını kirletme, parmak emme, tembellik, konuşma kusurları v. b.
- Çeşitli derslerde görülen başarısızlıklar;
- Çocuğun ilgi ve kabiliyetlerinin okulda doy-

bulamamasından meydana gelen intibaksızlıklar: Okuldan kaçma, devamsızlık v. b.

İlkokul çocuklarının hayat tecrübesi henüz kısadır. Yukarıda sayılan ve benzeri olan problemlerin hiçbiri, onlarda esaslı şekilde yerleşmemiştir. Bunları, okulda zamanında görmez ve meslekî bilgimizi kullanma: gerekli tedbirleri almaz, onların anne ve babalarını uyarmazsak; kısaca, okulda eğitimi bize bırakılmış çocukların bu problemleri ile bilimsel bir şekilde ilgilenmezsek, yarın, bunlar, toplum içinde intibaksız birer kimse olarak dolaşırlar veya toplumun üzerine yük olurlar. Bu problemler ilerledikten sonra, uzmanın eline geçeler de bunlar fazla bir şey yapamazlar. Bu sebepten, ilkokullarda çalışan arkadaşların, öğrencilerinin bilgi kazanmasına verdikleri önem kadar, çocuklarımızın istikballerini ilgilendiren bu eğitim ve rehberlik problemlerine eğilmelerine de şiddetle zaruret vardır.

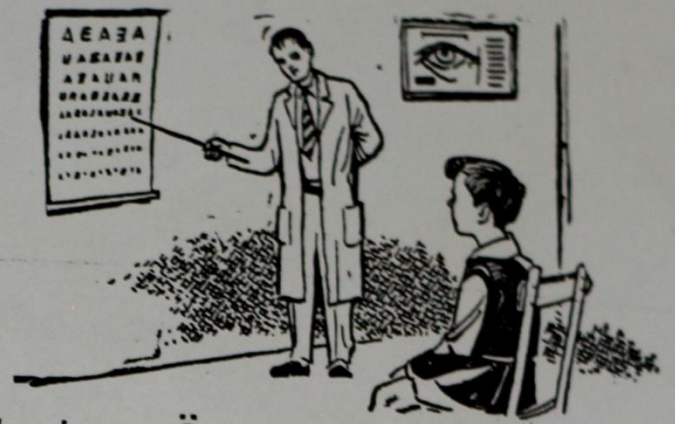
Bu Problemlerin Sebepleri

- Göz, kulak, burun, boğaz gibi önemli duyu ve ses organlarında olan bir bozukluk;
- Diğer beden organlarının ve iç salgı bezlerinin rahatsızlıkları;
- Aile ve okuldaki çeşitli araç ve gereçlerin yetersizliği;
- Aile ve okuldaki kimselerin yeter derecede eğitim görüşüne sahip olmamaları ve bunların davranışlarının çocuk üzerindeki kötü etkileri.

Her problem, bu sebeplerden birine veya birkaçına bağlanabilir. Eğitimde veya rehberlikte, şu problemin sebebi şudur veya budur demeye imkân yoktur. Bunu, her çocuğun kendi varlığı ve yetişmesinde uygulanan metot tâyin eder.

Eğitimde Veya Rehberlikte Çocuğun Durumu Nasıl Takip Edilir?

İyi bir eğitim veya rehberlik, sistemli ve metodik çalışmakla mümkündür. Bunun için çocuk hakkında toplanacak bilginin, ilmî metotlara uygun olarak toplanması gerektiği gibi, bu bilgilerin yorumlanması ve sonunda alınacak gerekli tedbirler de bilimsel esaslara uygun olmalıdır. Bunu da sağlayacak olan, rehberlik görüşlerine göre düzenlenmiş "Öğrenci Sağlık, Sosyal ve Ruhsal Durum Dosyası" veya rehberlik dili ile "Toplu Dosya"dır. Yoksa çocuğun şöyle veya böyle olduğunu kaydetmeye mahsus bir dosyanın, yukarıda açıklanan görüş karşısında, büyük bir değeri olamaz. İyi bir toplu dosya, iyi kullanılacak olursa, o çocuğun bütün okul hayatı boyunca geçirdiği bütün değişiklikler, her an rehberin veya öğretmenin görevini doğrulukla yapmasına en büyük yardımcı olur.

Uygulanmış Örnekler

Mesleğe girişimin ilk yıllarında (1948) Çubuk ilçesinde gezici başöğretmen idim. Bir köy okulunda, ikinci sınıf öğrencilerinden birine de bir soru sordum. Çocuk, soruma cevap vermedi ve "Benim kafam kalın" demekle yetindi. Bu sözlerin altında bir şeyler saklı olabileceğini düşünerek "Peki" dedim ve geçtim. Dersten sonra, çocuğu çağırdım ve ne demek istediğini sordum. Çocuk, gayet mâsum bir şekilde "Benim kafam kalın, öyle diyorlar" diye cevap verdi. Bu sözlerde her hangi bir "şikâyet" saklı değildi. Çocuğa basit bazı sorular sorduktan sonra, ben de gayet ciddi, "Evet, öyle imiş ama, şimdi incelmış, bir daha kalınlaşmaz" diye konuşarak çocuğa cesaret telkin etmeye çalıştım. Birçok başarısızlıkların sebebi, böyle yanlış inanış ve telkinlerdir. Bu sözü söyleyince çocuğun gözü açıldı ve gülümsüyerek ayrıldı. Bundan sonra o köye her uğradığımda onun gelişmesini izledim.

1952 yılında Haymana ilçesinde gene gezici başöğretmen olarak çalışıyordum. Bir köy okulunda üçüncü sınıfa kadar gelmiş bir öğrencinin kitabı okuyabilmek için gözüne iyice yaklaştırdığını gördüm. Çocukla ilgilenmeye başladım. Bu sırada, öğretmen arkadaş geldi, bana, çocuğun meziyetlerini anlatmaya başladı. "İyi ama, bu çocuk, kitabı, gözüne niçin bu kadar yaklaştırıyor?" dedim. Hiç cevap vermedi. Çocuğun gözünde bir bozukluk olduğu meydandaydı. Dersten sonra, hemen, çocuğun babasını çağırttım. Çocuğu hemen Ankara'ya götürmesini ve Nümune Hastahanesi Göz Kliniğinde muayene ettirmesini söyledim. Gitti ve geldi. Çocuğun gözü 7 derece miyop çıkmış. Bu kötü durum bir gözlükle düzeltildi.

Öğretmen okullarında çalışırken de bir uygulama okulunda her sınıfta iki yıl okuyan bir çocuğu, "problem çocuk" olarak takdim ettiler. Çocuğun boyu çok uzundu. Öğretmen, "boyu uzun" diye daha okula alındığı ilk gün, onu arka sıraya oturtmuş ve bu, hep böy'le devam etmiş. Halbuki çocuğun, "problem" olacak bir durumu yoktu. Zekâ bakımından normaldi. Sonra anlaşıldı ki onu "problem" yapan kulağının ağır işitmesi imiş. Çocuğun yeri değiştirildikten sonra her şey düzeldi.